

LİYAKAT NEDİR? NASIL OLUŞMALI?

HASAN
ŞÜKRÜ
PEREK

Dün televizyon izlerken haberlerde Adalet Bakanımızın bir açıklaması tartışma konusuydu. Galiba kamuya alınacak bir personel için aracı olunması istenen bir bakan yardımcısından destek olmasıyla alakalıydı. Bunun üzerine sayın bakan da içinde liyakat lafı geçen cümlelerin birbiri peşi sıra kullanılması basın dikkatini çekmişti.

Liyakat, Türkçemizde “uygun olmak” anlamında kullanılır. Ancak; “Devlet dilinde liyakat daha üst anlamlar da” taşır. Ahlaken düzgün, bilgi, görgü ve yeteneği üstlendiği görevleri hakkıyla yapmaya ve üstesinden gelmeye yeterli olmayı da ifade eder.

Peki liyakat başta aile, okul, çevre ve tecrübe ile elde edilen bir vasıf mıdır? Öyle de denilebilir. Ancak, bireysel bazda sizin emsallerinizden daha liyakatli olduğunuzu işe alımlarda verilen özgeçmiş veya tanıdığımız kimselerin verdiği referanslarla mı ölçmek mümkün olacaktır. Yani liyakatli olmak sizden bir başkasının tarif, tanım ve tavsiyesiyle mi ortaya çıkar. Burada yanılgılar olmaz mı?

Mesela, kendisini hiç tanımadığımız halde adı efsaneye çıkan veya hayat hikayesini okuduğunuz vakit; evet işte oturduğu her yere layık olan üstün ahlaklı ve yüksek vasıflı birileri de liyakat sahibi olamaz mı? Gayet tabi olur. Ancak buna ; genellikle tarihimiz tanıklık eder. Ben okuduğum bir kitap vesilesiyle bunlardan birine daha tanık oldum. İşte bu dedim. İzin verirseniz adından pek söz edilmeyen bu tarihi bir şahsiyeti olabildiğince kısa anlatmak isterim.

Mehmet Şükrü Saraçoğlu. Devlet adamlığı özelliklerinin yanında iki farklı kimliğinin de olması onu kendimce daha değerli ve liyakatli buluyorum.

Bunlardan ilki Fenerbahçeli olması ve Cumhuriyetle eşdeğer bir spor kulübümüzün en zor şartlarda 16.Mart.1934’ten, 15.Ekim.1950 ye yaklaşık 17 yıl Fenerbahçe Spor Kulübü’nün Başkanlığı ve ilaveten 1950-1953 arasında da fahri Başkanlık yapmasıydı. Diğeri ise M. Şükrü Saraçoğlu’nun o günlerin zor şartlarında dahi olsa “Turancılık” fikrini benimsemesiydi..

Büyük dahi **Atatürk** gerek Cumhuriyetten önce gerekse Cumhuriyet kurulduktan sonra bu liyakat sahibi insanı daima yanında tutmuştur. ve her dönem ona devletin üst yönetim sorumluluğunu vererek tam bir insan mühendisi olduğunu ortaya koymuştur. İzin verirseniz sadece Fenerbahçe Stadı’nın üzerindeki yazıdan (şimdi bu stat Atatürk Stadı adını aldı) ve stadın hemen yanındaki otobüs durağında adına rastladığımız bu değerimizin, gergef gibi işlediği yaşamından kısa kısa bilgi aktarayım.

1887’de Ödemiş’te doğdu. Babası saraç Tevfik usta, annesi ev hanımı Şerife hanımdır. İbadi’yi bitirdikten sonra Siyasal Bilgiler ve ardından Belçika ve İsviçre’ye gitti. İsviçre Üniversite’sinde Siyasal İlimler Fakültesi’nde politika ve ekonomi eğitimi aldı. Cenevre “Türk Yurdunu” kurdu. Başkanlığı yaptı. Mahmut Esat Bozkurt ile İsviçre’den ayrılarak büyük bir kaçış macerasından sonra milli mücadeleye destek için Anadolu’ya geldi. İlk olarak Demirci Mehmet Efe’nin yanında, sonra Yunan ilerleyişini durdurmak için “Genç Aydınlar” gurubunun kurucuları arasında yer aldı.

-Büyük zaferin ardından önce *Ödemiş Belediye Başkanlığı*, İzmir İktisat kongresinden sonra *İzmir Milletvekili* olarak Meclis'e katıldı. Mecliste 1924 Anayasa tasarısı görüşmelerinde Cumhurbaşkanına veto ve fesih yetkisi veren maddelere "*Ulusal Egemenliğe*" aykırı olduğu nedeniyle karşı çıktı. Çağrısı üzerine Atatürk ile konuyu tartıştı ve onu ikna etti.

-1924'te kurulan *Fethi Bey Hükümeti*'nde maarif vekili oldu. İlkokul ve meslek okulları gelişmesine önem verdi.

-1926'da Yunanistan'ın Batı Trakya Türklerinin mallarına el konulması üzerine kurulan *Karma Mübadele Komisyonu Başkanlığını* yaptı.

-Kasım.1927 yılında kurulan *İsmet Paşa Hükümetinde Maliye Bakanı* olarak görev yaptı. Bu görev sırasında " Türk Parasını Değerini Koruma Kanunu" ile birlikte, Türk Ekonomisi için çok gerekli olan " Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası" nı kurdu. Böylece

-1929 Dünya ekonomik krizine dayanıklı bir yapı kurulmasını sağladı.

-1931'de Mali ve Ekonomik gelişmeleri izlemek ve iş birliği imkanını araştırmak için Amerika'ya gönderildi. Dönüşünde bir *İnceleme ve Araştırma Raporu* hazırladı. Türkiye'de pamuklu sanayiinin kurulmasını sağladı.

-1932'de Osmanlı'dan, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin sırtında kalan borçlar için kurulan komisyona başkanlık etti. Ve büyük bir başarı ile sonuçlandırdı.

-1933'te *Adalet Bakanlığı'na* getirildi. 1938'e kadar yaptığı *Bakanlık döneminde, Avukatlık, Hakimler, İcra-İflas, Barem ve*

Emeklilik Kanunları çıkarıldı. Cezaevleri çağdaş koşullara kavuşturuldu, tahliye sonra mahkûmların hayat tarzlarının iyileştirilmesi konularında çalışmalar yaptı.

-1938 yılında *Celal Bayar Hükümetinde Dışişleri Bakanlığına* getirildi. *Hatay'ın Türkiye'ye katılımını sağlayan antlaşmayı Fransa Büyükelçisi ile imzaladı.*

Türkiye'nin 2. Dünya Savaşına girmeme politikasını başarıyla uyguladı.

-1942'de *Başbakan Refik Saydam'ın ölümü üzerine 1942'de hükümeti kurmakla görevlendirildi. 1946'ya kadar dört yıl aralıksız başbakanlık yaptı.*

-1948'de *Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'nı* üstlendi.

-1950 yılında *siyasi hayattan çekildi.*

-*TIME Dergisi'nin Atatürk ve İnönü'den sonra 1943'te kapak yaptığı ikinci Türk olan Şükrü Saraçoğlu 1953 yılında kansere yenik düştü ve yaşamdan ayrıldı.*

Mehmet Şükrü Saraçoğlu başta Tarih olmak üzere her konuda Ata'mızın övgüsüne ve güvenine layık olmuş bir devlet adamı olarak Türk devlet ve siyasi tarihinde ender devlet adamlarından birisidir.

Vefat ettiğinde, Teşvikiye'de kiralık bir dairede oturuyordu. İşte "Cumhuriyet dönemi ve devamının" liyakatli bir devlet adamı örneği. Atamız, büyük bir feraset ve zekâ örneği olarak, çevresini hep böyle değerli insanlardan oluşturmuştu.